

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИЛАБУС ВИБІРКОВОГО ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

«Вступ до мовознавства»

Мова навчання – *українська*

Шифр та найменування галузі знань 03 «*Гуманітарні науки*»

Код та найменування спеціальності 035 «*Філологія*»

Освітньо-професійна програма *Філологія*

Ступінь вищої освіти *бакалавр*

Затверджено на засіданні

Методичної Ради зі спеціальності *035 Філологія*

«05» вересня 2024 р. протокол № 1

Реєстраційний номер в навчальному відділі

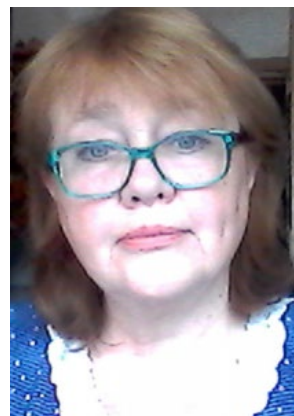
K07-86/2024-25

1. Загальна інформація

Кафедра: [Української та іноземної філології](#)
[Машарова Ярослава Василівна](#)

Викладач: Машарова Ярослава Василівна, доцент кафедри української та іноземної філології, кандидат філологічних наук

Контакти:
foreign_languages@ukr.net,
marinashepel@gmail.com
048-712-40-88

Профайл

Освітній компонент викладається на 1 курсі у 1 семестрі

Кількість: кредитів - 3, годин – 90

Аудиторні заняття, годин:	всього	лекції	практичні
денна	30	14	16
заочна	-	-	-
Самостійна робота, годин	Денна – 60		Заочна –

Розклад занять

2. Анотація освітнього компонента

Освітній компонент «Вступ до мовознавства» для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр» спеціальності 035 Філологія галузі знань 03 «Гуманітарні науки» створює наукову базу для вивчення лінгвістичних дисциплін; забезпечує здобувачів вищої освіти усвідомленням основних проблем, понять і термінів мовознавчої науки, підготовлює їх до активного оволодіння всіма іншими освітніми компонентами мовознавчого циклу

Освітній компонент містить систематичний виклад основних понять, категорій та методологічних принципів мовознавчої науки, відомості про сутність та природу мови, її походження, функціонування та розвиток, виникнення й розвиток письма, шляхи й методи вивчення мовного матеріалу, зв'язок мовознавства з іншими науками, практичне використання мови.

3. Мета освітнього компонента

Мета освітнього компонента «Вступ до мовознавства» – ознайомлення здобувачів вищої освіти з основами теорії мови, з системою лінгвістичних понять і термінів, з основними методами дослідження мови, а також підготувати їх до свідомого засвоєння рідної та іноземних мов.

Основні завдання освітнього компонента «Вступ до мовознавства»: ознайомити з основами загальнолінгвістичних знань, принциповими положеннями теорії мови, найважливішими методами і прийомами дослідження мовних явищ; розкрити системний характер мови як багатоаспектного явища, виявлення мовних законів і закономірностей.

Протягом вивчення освітнього компонента «Вступ до мовознавства» здобувачі вищої освіти **повинні оволодіти:**

- системою загальнонаукових та лінгвістичних термінів;
- теоретичними основами аналізу мовних явищ;

- теоретичними знаннями з основних мовознавчих проблем: сутність, природа і функції мови; походження мови та закономірності її розвитку; взаємозв'язок мови і мислення; мова і суспільство; структурні елементи мови; виникнення та основні етапи розвитку письма; методи лінгвістичних досліджень; зв'язок мовознавства з іншими науками, його практичне і теоретичне значення;
- практичним аналізом конкретних явищ мови;
- свідомим використанням лінгвістичної термінології.

4. Компетентності та програмні результати навчання

У результаті вивчення освітнього компонента «Вступ до мовознавства» здобувач вищої освіти отримує наступні програмні компетентності та програмні результати навчання, які визначені в [Стандарті вищої освіти зі спеціальності 035 «Філологія»](#) та [освітньо-професійній програмі «Філологія»](#) підготовки бакалаврів.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

- 6) Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- 11) Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

- 2) Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.
- 3) Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється).

Програмні результати навчання

- 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.
- 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.
- 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

5. Інформаційний обсяг освітнього компонента

5.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	кількість Годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Змістовий модуль 1.			
Лінгвістика тексту як освітній компонент та галузь мовознавчої науки. Текст як об'єкт дослідження			
1	Лінгвістика тексту як освітній компонент та галузь мовознавчої науки. Предмет і завдання освітнього компонента «Лінгвістика	2	-

	тексту». Історія розвитку лінгвістики тексту як самостійної галузі мовознавчої науки		
2	Текст у лінгвістиці та інших філологічних науках. Лінгвістика тексту. Текст у семіотиці. Текст у журналістиці. Герменевтика тексту. Текст у феноменології. Когнітивна лінгвістика. Лінгвістична прагматика. Соціолінгвістика. Текстологія. Текст у риторичі. Теорія видавничо-редакційної справи. Теорія інформації (інформатика)	2	-
3	Текст як лінгвістична одиниця найвищого мовного рівня. Поняття про текст. Дискурс і мовлення. Твір і текст. Ознаки тексту. Функції тексту.	2	-
4	Класифікація текстів за їхнім функціонально-смісловим призначенням. Тексти констатувального типу (опис, розповідь). Тексти аргументувального типу (міркування).	2	-
5	Текст як знакова структура. Межі тексту. Відкритість / закритість текстової структури. Чинники цілісності тексту. Види й засоби зв'язності тексту. Рівні членування тексту. Текст як інформативне повідомлення.	2	-
6	Контекст. Інтертекст. Значення контексту для сприймання й розуміння тексту. Типологія контекстів. Концепції контексту, запропоновані Ю. Лотманом і М. Ріффатером. Складові інтертекстуальності. Сутність поняття «текст у тексті».	2	-
7	Методи і прийоми лінгвістичного дослідження тексту. Контекстуально-інтерпретаційний метод. Метод діалогічної інтерпретації. Метод когнітивного картування. Прагматичний метод. Математичний (комп'ютерний, статистичний, контент-аналіз) метод. Метод авторизації. Зіставний метод. Метод лінгвістичного експерименту. Семантико-стилістичний метод. Описовий метод.	4	-
Разом за ОК		14	-

5.2 Перелік практичних робіт

№ з/п	Назва теми	кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Змістовий модуль 1. Лінгвістика тексту як освітній компонент та галузь мовознавчої науки. Текст як об'єкт дослідження			
1	Мовознавство як наука. Поняття мовної політики та її значення у формуванні ідеологічних поглядів певного суспільства.	2	-
2	Історія розвитку мовознавства. Зародження мовознавчої науки в давні часи. Основні періоди в історії розвитку порівняльного мовознавства в Європі та Україні. Особливості порівняльно-історичного методу лінгвістичних досліджень. Творчий доробок українського санскритолога Василя Кобилухо. Зв'язок санскриту з українською мовою.	2	-
3	Значення письма в історії суспільства. Палеографія, <i>епіграфіка</i> – науки, що досліджують письмо стародавніх рукописів. Етапи розвитку письма. Піктографія: значення, недоліки. Ідеографія: переваги, недоліки, територія поширення. Силабічне письмо, його особливості. Консонантне письмо, його особливості. Фонографічне письмо: сутність, переваги, територія	2	-

	поширення. Значення письма в історії розвитку людства. Науки, що досліджують письмо стародавніх рукописів.		
4	Виникнення слов'янської писемності. Передумови виникнення слов'янської писемності. Становлення слов'янської писемності та культури. Просвітницька діяльність Кирила та Мефодія. Кирилиця і глаголиця: особливості та еволюція. Значення старослов'янської мови для вивчення слов'янських мов.	2	-
5	Фонетика як розділ мовознавства про звуковий склад мови. Предмет і завдання фонетики. Аспекти вивчення звуків: фізичний, фізіологічний і лінгвістичний. Принципи класифікації голосних звуків. Принципи класифікації приголосних звуків. Фонетичне членування потоку мовлення (фраза, такт, склад, звук). Наголос, інтонація. Фонетичні зміни в мовленні (позиційні, комбінаторні). Лінгвістичний аспект вивчення звуків. Поняття фонем.	2	-
6	Лексична система мови. Лексикологія як учення про лексичне значення слова та лексичну систему мови. Лексикологія як учення про лексичне значення слова та лексичну систему мови. Слово і лексема. Основні ознаки слова. Семантична структура слова. Моносемія і полісемія. Пряме й переносне значення слова. Типи переносних значень слів. Лексико-семантичні категорії. Словниковий склад мови: активна і пасивна лексика, професіоналізми, діалектизми, екзотизми, жаргонізми (сленг), стилістично забарвлена лексика. Термінологія. Термін.	2	-
7	Поняття лексико-семантичної системи. Словниковий склад мови. Поняття лексико-семантичної системи. Лексика з погляду походження. Неологізми. Архаїзми. Історизми. Професіоналізми, жаргонізми (сленг). Термінологія. Термін.	2	-
8	Граматики як учення про морфологічну та синтаксичну будову мови. Предмет граматики. Основні одиниці граматичної будови. Розділи граматики. Граматичне значення слова. Засоби вираження граматичних значень. Граматичні категорії. Граматична форма слова (синтетичні та аналітичні форми слів).	2	-
Разом за ОК		16	-

5.3 Перелік завдань до самостійної роботи

№ з/п	Назва теми самостійного дослідження	кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Завдання для самостійного опрацювання	30	-
2	Реферативна робота (одна тема на вибір здобувача). <i>Мовна політика</i> в сучасному світі. 2. Мовознавство Давньої Індії. Санскрит як літературна мова. Українська мова та санскрит. 3. Роль просвітителів Кирила та Мефодія у світовій культурі. 4. Особливості предметного письма у різних народів світу. 5. Палеографія та епіграфіка як галузі мовознавства.	30	-

	6. Запозичення слів французького походження в українській мові.		
	Разом за ОК	60	-

6. Система оцінювання та вимоги

Контроль успішності навчання здобувача проводиться у формах вхідного, поточного і підсумкового контролю.

Вхідний контроль якості навчання здійснюється на початку курсу проведенням перевірки залишкових знань здобувачів за ОК, що забезпечують вивчення цього освітнього компонента (діагностика первинних знань здобувачів).

Формами поточного контролю є:

- тестування знань здобувачів з певних тем або з певних окремих питань ОК;
- виконання і захист практичних робіт;
- усне опитування;

Підсумковий контроль – *диференційований залік*

Нарахування балів:

Вид роботи, що підлягає контролю	Максимальна кількість оціночних балів	
	Денна форма	Заочна форма
Лекційний курс	-	-
Практичні роботи*	40	-
Самостійна робота*	15	-
Тестування*	10	-
Усне опитування	35	-
Всього	100	-

*Є можливість визнання результатів неформальної освіти відповідно до п.2 [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в Одеському національному технологічному університеті](#).

Критерії оцінювання програмних результатів навчання здобувачів

Практичні роботи для денної форми навчання

37 - 40 балів	Здобувач активно працює на практичних заняттях, відповідає без помилок або помилки незначні	відмінно
35 – 37 балів	Здобувач активно працює на практичних заняттях, відповідає, при відповідях можуть бути допущені незначні помилки	дуже добре
30 – 34 балів	Здобувач активно працює на практичних заняттях, відповіді неповні, допущені граматичні та лексичні помилки	добре

18 – 29 балів	<i>Здобувач активно працює на практичних заняттях, відповіді незадовільні, допущені грубі граматичні та лексичні помилки</i>	достатньо о
0 -17 балів	<i>Заняття не відпрацьовані, здобувач на більшій половині занять неактивний, або взагалі відсутній на заняттях без поважної причини</i>	незадовільно

Самостійна робота для денної форми навчання

15 балів	<i>Самостійна робота відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді</i>	відмінно
10-14 балів	<i>Самостійна робота відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності</i>	дуже добре
7 – 9 балів	<i>Самостійна робота відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки</i>	добре
5 – 6 балів	<i>Самостійна робота відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки</i>	достатньо
0-4 бали	<i>Самостійна робота не відпрацьована або дані незадовільні відповіді з грубими помилками</i>	незадовільно о

Тестування

9,0-10,0	<i>90 - 100 % правильних відповідей</i>	відмінно
8,0 -8,9	<i>74 – 89% правильних відповідей</i>	дуже добре
7,0 – 7,9	<i>60 – 73% правильних відповідей</i>	добре
5,0 – 6,9	<i>35 – 59 % правильних відповідей</i>	достатньо
0 – 4,9	<i>0-35 % правильних відповідей</i>	незадовільно о

Усне опитування

35	<i>Відповідь дана цілком вірно, з необхідними поясненнями</i>	відмінно
30-34	<i>Відповідь дана вірно, з необхідними обґрунтуваннями, але з незначними лексичними та граматичними помилками</i>	Дуже добре
25-29	<i>Відповідь дана вірно, але без обґрунтувань, з незначними лексичними та граматичними помилками</i>	добре
20-24	<i>Відповідь не повна, подана без обґрунтувань або з лексичними та граматичними грубими помилками</i>	достатньо

0-19	<i>Відповідь на питання дана не повна та з лексичними та граматичними грубими помилками, або взагалі не надано</i>	<i>незадовільно</i>
------	--	---------------------

Методи навчання, які використовуються у процесі проведення занять, а також самостійних робіт за ОК:

Лекційні заняття: *Словесні методи: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія; Наочні: ілюстрація, спостереження, демонстрація; пояснювально- демонстративний метод, проблемний виклад.*

Практичні заняття: *аналіз конкретних ситуацій (проблемних, звичайних, нетипових); групове обговорення питання; дискусії, інтерактивні методи навчання (проблемне навчання, робота в малих групах, кейс-метод, мозговий штурм, проєктний метод), тренінг, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань*

Самостійна робота: *робота з навчально-методичними матеріалами, реферування, конспектування.*

8.Інформаційні ресурси

Базові (основні):

1. Конспект лекцій з освітнього компонента "Вступ до мовознавства" [Електронний ресурс] : для здобувачів вищ. освіти ступеня "бакалавр" спец. 035 Філологія галузі знань 03 "Гуманітарні науки" / Я. В. Машарова, О. І. Філіпенко ; відп. за вип. О. І. Філіпенко ;Каф. української та іноземної філології. — Одеса : ОНТУ, 2024. — 48 с.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.2668047>

2. Методичні вказівки для практичних занять з освітнього компонента "Вступ до мовознавства" [Електронний ресурс] : для здобувачів вищ. освіти ступеня "бакалавр" спец. 035 Філологія галузі знань 03 "Гуманітарні науки" / Я. В. Машарова, О. І. Філіпенко ; відп. за вип. О. І. Філіпенко ;Каф. української та іноземної філології. — Одеса : ОНТУ, 2024. 14с.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.2668072>

3. Методичні вказівки для самостійної роботи з освітнього компонента "Вступ до мовознавства" [Електронний ресурс] : для здобувачів вищ. освіти ступеня "бакалавр" спец. 035 Філологія галузі знань 03 "Гуманітарні науки" / Я. В. Машарова, О. І. Філіпенко ; відп. за вип. О. І. Філіпенко ;Каф. української та іноземної філології. — Одеса : ОНТУ, 2024. — 76 с.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.2668091>

4. Вступ до мовознавства [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. І. Назаренко ; Нац. ун-т "Одеська юридична академія". — Одеса : Фенікс, 2021. — 190 с.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.2738663>

5. Загальне мовознавство [Електронний ресурс] : метод. розроб. / О. В. Галян ; Волин. нац ун-т ім. Лесі Українки, Ф-т іноземної філології, Каф. романської філології. — навч.-метод. вид. — Луцьк : Вежа-Друк, 2024. — 69 с.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.2895959>

6. Загальне мовознавство [Електронний ресурс]: навч. посіб. для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спец. 035 Філологія (Українська мова та література) / Харків. гуманіт.-пед. акад. ; уклад. Н. Демченко, Т. Крехно, А. Чала. — Харків, 2022. 192 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT.2747120>

Додаткові:

1. Білецький А. О. Про мову і мовознавство : [навчальний посібник для студентів філол. спец. вищ. навч. закладів]. Київ : Артєк, 1996. 224 с.
2. Вакарюк Л. О. Український словотвір у термінах: Словник-довідник. Тернопіль : Джура, 2007. 260 с.
3. Голубовська І. О., Лучканин С. М., Чемес В. та ін. Вступ до мовознавства: підручник. К., 2016. 320 с.
4. Дорошенко С. І Загальне мовознавство: навч. посібник. К., 2006. 288 с.
5. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства: підручник. К., 2006. 336 с.

9. Політика освітнього компонента

Політика всіх освітніх компонентів в ОНТУ є уніфікованою та визначена з урахуванням законодавства України, [Корпоративному кодексу ОНТУ](#), [Кодексу академічної доброчесності ОНТУ](#), [Положення про організацію освітнього процесу ОНТУ](#), [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в ОНТУ](#), [вимог ISO 9001:2015 та роботодавців](#)

Викладач

/ПІДПИСАНО/

Ярослава МАШАРОВА

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри української та іноземної філології

Протокол від «28» серпня 2024 р. № 1

Завідувач кафедри

/ПІДПИСАНО/

Ольга ФІЛІПЕНКО

ПОГОДЖЕНО:

Гарант ОП *ФІЛОЛОГІЯ*
к.філол.н., доцент каф. української
та іноземної філології

/ПІДПИСАНО/

Олена ЗІНЧЕНКО